

Historie

In hun onvolprezen *De derde 50 jaar* hebben de auteurs (J. van der Meer en S. van 't Hof) de geschiedenis van het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde op een handzame wijze neergezet. Eigenlijk is zo'n geschiedenis niet nodig, want je kunt jezelf natuurlijk gewoon met die vijftig jaargangen in een kamer opsluiten en aan het bladeren gaan. Maar als je zo denkt, heb je ook geen kaart van Frankrijk nodig. Je hebt immers het land zelf waar je zo doorheen kunt rijden.

Naast verbindende tekst waarin een overzicht wordt geschapen van de vele ontwikkelingen, bevat het boek vijf secties van circa tien bladzijden, met daarin telkens een korte bloemlezing van artikelen uit dat decennium. Een blik op de selectie uit de periode van 1957 tot 1966 maakt lacherig of nerveus. Het is maar hoe je het beziet. Wat te denken van het gerotzooi met steroïden in die jaren? Slecht groeiende kinderen kregen Durabolin (nortestosteronfenylpropionaat) aangeboden. Of neem de behandeling van bof-orchitis met cortison en ACTH: 'De twee beschreven patiënten bevestigen de indruk van andere onderzoekers dat cortison, ACTH en andere bijniextracten grote therapeutische waarde hebben en bijgevolg het gebruik ervan absoluut noodzakelijk is.' Zowel het aantal (n=2) als de formulering 'andere bijniextracten' is veelzeggend, zo niet onmeis. Het lijkt erop dat onze collega's in de jaren vijftig nogal grof aanrommelden met medicatie die wij nu beschouwen als uitermate riskant, of beschadigend zelfs. Maar in 1963 kregen jonge vrouwen niet zelden anabole steroïden voorgeschreven wegens 'asthene klachten', 'nervositeit' of bij wijze van 'mestkuurtje'. Een nadeel was de hierbij optredende mannestem, die in het geciteerde artikel beschreven wordt als toch wel een hele belasting voor een vrouw.

Het aplomb waarmee men allerminst onschuldige onzin verkondigde als 'toediening van Durabolin is o.i. zeker te overwegen als een positieve stikstofbalans is gewenst', kan op de lachspieren werken. Maar je kunt er ook nerveus van worden als je bedenkt dat het percentage sufferers onder artsen in 1967 hoogstwaarschijnlijk precies even hoog was als nu, in 2007 (een persoonlijke schatting is 16,6%). Hoeveel schadelijke onzin verkondigen wij nu, met even goede bedoelingen als onze broeders en zusters in 1967?

Ik zei 'grof aanrommelen' en dat is de indruk die je krijgt van de stappen voorwaarts. Het wordt allemaal steeds verfijnder en eleganter. Vergelijk de oude 'opzij-ik-moet-naar-Ajax'-stijl van opereren met de huidige laparoscopische technieken. Een fraaie stunt in deze sfeer was de eerste transatlantische laparoscopische cholecystectomie, waarbij een chirurg in Amerika een galblaas verwijderde bij een patiënt in Frankrijk, als ik het me goed herinner. Het was nog een heel gemierter om het onvermijdelijke satellietgemedieerde trans-Atlantische delay van de beelden en de daarop geënte bevelen te minimaliseren, zodat Amerika niet een strengetje meende door te snijden op de plaats waar zich in Frankrijk inmiddels een arterietje bevond. Een fiberglasverbinding bleek de oplossing.

Hoe dan ook, het mes wordt steeds kleiner en scherper. We lijken op weg naar het bijna krankzinnige eindstation waarin we in het DNA van de pasgevormde eicel zullen afdalen om hier en daar wat nucleotiden verplaatsen of vervangen.

Wat zo verrast in het licht van deze toenemende finesse, is onze onverminderd voort durende onhandigheid in de sfeer van bejegening, waar geen vooruitgang mogelijk lijkt. In 1968 vertelt J. Schouten, internist-geriater (mij bekend als Joop uit verhalen van oudere collega's) in het NTvG over de heilzame werking van een bezoek aan het St. Christopher's Hospice in Londen, waar Ciceley Saunders ('Ceceley' spelt het NTvG in atypische slordigheid) haar heilzame werk verrichtte. 'Men zal zich realiseren,' schrijft Schouten, 'hoe vaak wij onbewust nog tekortschieten tegenover onze stervende patiënten, terwijl zij juist dan onze zorg nodig hebben.' Beste Joop, je gelooft het niet, maar Ciceley is alweer terug bij haar maker, en men realiseert het zich nog steeds niet. ■

In 1963 kregen jonge vrouwen niet zelden anabole steroïden voorgeschreven bij wijze van 'mestkuurtje'.